

AZ ÁLDOZATTÁ VÁLÁS

Az „**áldozatok**” azokat a személyeket jelentik, akik – egyénileg vagy közösen – sérelmet szenvedtek, beleértve a testi vagy szellemi sérülést, érzelmi szenvedést, gazdasági veszteséget vagy alapvető jogaik lényeges csorbítását olyan cselekmények vagy mulasztások által, amelyek sértik a tagállamokban érvényes büntetőtörvényeket, beleértve a hatalommal való bűnös visszaélést tilalmazó törvényeket.

A **kriminológia** feladatai közé tartozik, a bűnözővé válás okaira adandó magyarázat, míg a **viktimológiának** az áldozattá válás folyamatát kell kutatnia. Nem kis jelentőségű annak tisztázása, mennyiben járultak hozzá az áldozat cselekedetei és tulajdonságai a bűncselekmény elkövetéséhez, azaz milyen az áldozat ún. viktimitási foka.

Az áldozattá válást elősegíthetik: személyi kör, az ember kapcsolata a szociális környezettel, a képzettség, valamint a tér és az idő mint objektív adottságok. A személyi körbe sorolhatók a kor szerinti meghatározottság, az egészségi állapot, az áldozat helye a családban és a család struktúrája. Mindezeknek kiemelt a jelentősége.

Az áldozattá válás kockázata **nem azonos valamennyi gyermek esetében**. Vannak lányok és fiúk, akik a sérelmükre elkövetett szexuális bűncselekmény szempontjából sebezhetőbbek:

- **az érzelemszegény környezetben élő** gyermekek hajlamosabbak a szexuális áldozattá válásra. Vágyódnak a vonzalomra, az elismerésre. A családon belül csak kevés lehetőség nyílik az önbizalom, a magabiztosság kifejlesztésére. A tettesek előszeretettel szemelnek ki ilyen családból származó gyermekeket;
- az olyan gyermekek, akiknek **távol vannak a szüleik** (esetleg kábítószer- vagy alkoholelvonó kezelésen, büntetés-végrehajtási intézetben), akiknek szülei velük szemben elutasítóak vagy rossz házasságban élnek, a lányok, akiket mostohaapa nevel, különösen veszélyeztetettek. A mostohaapamostohalány szexuális kapcsolata a közvéleményben kevésbé hangoztatott, tabu;
- **a társadalmi elszigeteltség** további olyan tényező, amely növeli az áldozattá válás kockázatát. A sértetté vált gyermekek környezetében általában nem voltak hasonló korú gyerekek, testvérek. Ha a gyereknek csak kevés barátja, barátnője van, igényelni fogja a kapcsolatot és ezt használják ki a pedofil tettesek. Ugyanakkor a társadalmi elszigetelődés lehet éppen az áldozattá válás következménye. Az ilyen gyerek ugyanis kerüli a vele egykorúak társaságát, mert szégyelli, megbélyegzettnek érzi magát;
- **végezetül a szerzett tehetetlenség** is olyan felfogás, amely magyarázatot ad az áldozattá válás fokozott kockázatára. Az ember tapasztalat útján tanulja meg, hogy a magatartásának lehetnek negatív következményei, amelyekre nincs befolyással.

Ha egy gyermek többször kénytelen szembesülni azzal, hogy célzott viselkedése ellenére sem tud bizonyos negatív következményekre befolyással lenni, passzívan kezd viselkedni, és még veszéllyel fenyegető esetben sem tesz kísérletet arra, hogy a veszélyt elhárítsa. A tettes magatartása a gyermekben ezt az elesettségerzést aktivizálja: a célirányos ellenállás értelmetlensége a gyermek személyiségében rögződött.

Bár a mai társadalom a szexualitás irányában nyitottabbnak, oldottabbnak érzi magát, a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények kérdése még ma is tabu témának számít. A gyermek családon belüli, vagy a közvetlen társadalmi környezetéből eredő szexuális zaklatását magánügynek és nem bűncselekménynek tekinti. A tettes minden eszközzel védekezik, hogy elkerülje a megbélyegzést. A büntetőeljárás megindulása után is próbál kibújni a felelősség alól és az esetet meg nem történtté tenni. Családon belüli szexuális bűncselekmény esetén a hatalmi pozícióját kihasználva igyekszik megfélemlíteni a családtagokat, és a gyermeket fenyegetéssel arra kényszeríteni, hogy korábbi elmondását hazugságnak, gyermeki fantáziálásnak állítsa be. A tettes rendszerint minden lehetőséget megragad, hogy a gyermekáldozat szavahihetősége iránti bizalmat megrendítse, és az otthon történetekre a legtöbbször a gyermek az egyetlen sértett-tanú.

A gyermek elsődleges, befolyásmentes, spontán előadását lehet a legmegbízhatóbb információforrásnak tekinteni. Még a kisgyermek is teljességgel képes a sérelmére elkövetett szexuális bűncselekményt hűen visszaadni.

A megelőzés nagyon fontos kérdése, hogy a gyermekeket a számukra alkalmas módon **az óvodákban és az általános iskolákban** oktassuk a sérelmükre elkövethető szexuális bűncselekményekről; hogy kialakítsuk bennük a tudatos viselkedésformákat (hogyan tudjanak „nem”-et mondani); hogy óvatosan, együttérzően arra bátorítsuk őket, hogy mondják el, ha ilyesmi már megesett velük.

Nagyon fontos, hogy a **gyermekek** tanítása **mellett a szülőket és a tanárokat is** kellőképpen tájékoztassuk.

A gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények megelőzése érdekében tett erőfeszítések azonban számos problémát is rejtenek magukban. Fennáll ugyanis a veszély, hogy megkérdőjelezzik még a saját szülőházuk biztonságát is, hogy valamennyi felnőttel szemben túlzottan bizalmatlanok lesznek.

A gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények megakadályozása ezért is rendkívül nehéz feladat, azonban vállalni kell a felkészítést és csökkenteni a kétirányú kockázatot.